

MIHAIL SADOVEANU

Frații Ideri

Trilogie istorică

Editura
ASA

Prefață	5
----------------------	----------

UCENICIA LUI IONUȚ (1935)

I	Despre hramul sfintei mănăstiri Neamțu, la anul de la Hristos 1469, și despre o istorisire a lui Nechifor Căliman, starostele vânătorilor domnești	9
II	Aici se arată un Voievod mare și un Jder mititel	21
III	Se vede cum se leagă o frăție de cruce și se arată mai ales despre ce vorbesc tinerii din toate timpurile	33
IV	Se vădesc și alte cusururi ale prietinelui nostru Ionuț	45
V	În care se înfățișează comusul Manole Jder și mai cu seamă dumneai comisoaia Ilisafra Jderoaia	58
VI	Se vede ce mai spune jupâneasa Ilisafra și cum se gătește un ospăț domnesc sub streșina pădurii	79
VII	Ciudată veste din Țara Leșască	91
VIII	Umblând pe drumul Sucevii, Ionuț își află soarta de la o țigancă prorociță	105
IX	În ce chip Jder cel mititel a ajuns la dragostea lui	118
X	Visuri și spaime ale jupâniței Nasta	133
XI	Ionuț Jder află o capcană gătită stăpânului său	155
XII	Când au cercat la Timiș niște neguțatori pricepuți și mai cu samă îndrăzneți	172
XIII	Despre ieșirea în pradă a tatarilor de dincolo de Volga	187
XIV	Cele din urmă vești despre răutățile prădalcilor	201
XV	Pe neașteptate, Ionuț pune la cale cea mai mare nebunie	215
XVI	Cum se pregătesc Jderii cei mari să-l caute pe cel mititel	227
XVII	Unde și cum l-au găsit Jderii cei mari pe cel mezin și ce au făptuit cu toții în acel loc	246

I	Când a fost cutremurul cel mare	269
II	Aici se arată feciorii cei mari ai starostelui Nechifor	279
III	Vedeniile și istorisirile lui Stratonice cel nebun	292
IV	Mărturisirea Măriei Sale Ștefan-Voievod	313
V	Unde Onofrei Căliman și Samoilă Căliman duc o scrisoare la Cetatea Neamțului	323
VI	Unde se arată și vorbește iar cunoștința noastră veche, comisoaia Ilisafra	334
VII	Jderii se duc la Domnie	354
VIII	Ce au vorbit Jderii cu Măria Sa	365
IX	Vânătoare domnească și bourul cel tare de la Izvorul Alb	376
X	Despre nunta domnească și despre năcazurile lui Nicolăieș Albu, jitnicer	393
XI	Când s-a aflat că a fost furată jupânița lui Iașco Hudici	418
XII	Jderii s-au dus în Țara Leșască	434
XIII	Într-o noapte s-a întâmplat o minune	456
XIV	Unde s-arată alți cunoscuți ai noștri	472
XV	În care se vede că femeile au totdeauna dreptate	484

Vcenicia lui Ionuț
1935

Capitolul

Despre hramul sfintei mănăstiri Neamțu,
la anul de la Hristos 1469,
și despre o istorisire a lui Nechifor Căliman,
starostele vânătorilor domnești

De Sfânta Înălțare, hram al ctitoriei Neamțu, se strânsese în preajma zidurilor și în ogrăzile călugărilor mare număr de norod. Unii veniseră s-asculte slujba, alții ca să ieie binecuvântare ori năforă, alții pentru scrisori de friguri, alții cu femei lunatice, ca să le supuie sub patrafir la ieromonahi cu darul cetitului. Mai ales preasfințitul Iosif, starețul, era vestit întru această bună tămăduire, nu numai în Moldova, ci și-n Țara Leșască și cea Ru-sească. Toți cei sosiți știau de asemeni că se vor îndestula cu mâncare și vin, faima de primire de oaspeți a mănăstirii fiind întru totul neștirbită.

Respect Osârdia boierilor și mila voievozilor înzestraseră îndestulător acest sfânt lăcaș; din turmele de la munte, din podgoriile de la dealuri, din câmpiile arate de la apa Prutului, cu mila lui Dumnezeu, era de unde sătura și mai mari mulțimi decât cele strânse acolo, în acea luminată zi de mai a anului 1469.

În livezile mănăstirii mai erau încă meri înfloriți; soarele îi pătrundea de o aburire trandafirie. Slujba dintâi se mântuise la biserica cea mare din cetățuie, când toaca bătu din nou în turnul de la poartă, după care clopotul cel bătrân începu a suna rar, numai într-o dungă.

Grămezile de oameni prinseră a se mișca neliniștite. Se întrebau întâi din ochi, apoi dând glas. O parte umplură medeanul de dinaintea intrării, în jurul fântânii și a foisorului unde se slujea, iarna, sfințirea apelor. Prea puțini, și numai dintre cârmuitorii mănăstirii și ai ținutului, cunoscuseră din vreme vestea care se vădea acum. Câțiva slujitori aflaseră știrea cu două zile mai înainte și o ținuseră tăinuită de poporul care se îmbulzea la hram. Cu două zile în urmă, marți, sosiseră doi călărași de la Suceava cu carte pentru vlădica Iosif. Unul poposise la mănăstire; al doilea trecuse mai departe spre Cetate, spre Vânători și spre herghelia domnească de la Timiș la apa Moldovei, unde era rânduit de multă vreme, în slujba de comis, bătrânul Manole Păr-Negru, prietin de demult al răposatului Bogdan-Voievod, părintele Măriei Sale Ștefan-Vodă.

Cartea pe care o cetise cu destulă greutate preasfințitul Iosif, punând între dânsa și ochii sfinției sale o făclie de ceară, cuprindea veste de sosire a Măriei Sale Ștefan-Vodă la hramul sfintei mănăstiri Neamțu. Acum vestea asta o aflau și noroadele. Pe când dădea sunet greu și prelung, din când în când, chimvalul cel mare, monahii își purtau ici-colo rantiile mohorâte și-și aplecau bărbile spre urechile oamenilor. Ca și cum s-ar fi aprins pulbere de pușcă, murmurul trecu dintr-o lature în alta, apoi se revărsă în ogrăzi. Muierile, care niciodată n-au destulă minte, prinseră a se tângui cu mânilor la tâmple și a-și căuta pruncii.

Dacă bate clopotul și vine Măria Sa, cine știe ce are să se întâmple! Au să se iște puhoai, are să reverse apa Moldovei, are să pornească iar vreun război! A rămas acasă, în sat, mâța închisă în chiler; găinile umblă slobode și n-are cine le da de mâncare. Cuminte și bine ar fi să înhame gospodarii caii și pe loc să pornească fiecare la locul său; dar mai întâi

trebuie să se știe de ce-i vorba și numai-decât fiecare dintre cei care nu l-au văzut trebuie să vadă pe Măria Sa. Cu toate că numai un om viteaz poate cuteza să ridice ochii spre Măria Sa, iar cei nevrednici cată să-și plece pletele în țărână, muierile tot or îndrăzni să fure cu coada ochiului, doar l-or zări. Să fie oare cumplit la vedere precum se spune? Are anume paloș cu care ceartă pe unii boieri, scuturându-i, după câte se povestesc? Dacă și riga unguirilor, Măria Sa Matiaș-Crai, a dat înapoi de la Baia, când s-a arătat asupră-i, călare pe cal alb, Măria Sa Ștefan-Vodă – ce poate face un creștin de rând? Acel crai a și căzut la pat din acel cutremur, zăcând trei luni. I s-au și risipit oștile, a prăpădit puștile cele mari. A ieșit la toți craii spaimă despre acest Ștefan-Vodă, cum că a bătut și cetatea Hotinului și a Chilieii; și este o poveste cum că părintele său Bogdan-Vodă l-a blagoslovit în taină la o biserică din muntele Atonului, ca să se ridice în zilele lui cu puteri mari de oști și să bată război cu spurcații ismailiteni.

Așa că mâța și găinile or mai răbda, până ce ochii oamenilor de la hram s-or învrednici să vadă pe Măria Sa și până ce urechile s-or îndestula de toate veștile pe care le aduc curtenii și ostașii. Afară de asta, este praznic. Cum să pornești la drum pe inima goală? Cine scornește asemenea zvonuri de primejdie și de ce să plece lumea așa fără de niciun temei, înainte de a vedea ce e de văzut, de a auzi ce e de auzit și de a ospăta ceea ce s-a pregătit la cuhniile sfântului lăcaș? Numai niște bărbați besmetici cum sunt moldovenii pot face asemenea socoteli. Dacă n-ar fi muierile, cu rânduială și cumințenie, ce s-ar face țara? Nepotrivit și prostesc lucru, să fugă noroadele de la vederea Domnului lor. Dimpotrivă, bine este a-ii ieși întru întâmpinare.

Femeile deci, cu mare aprindere, poșteau să afle pe unde are să vie alaiul domnesc.

Despre asta nu știe nimeni.

Nu se afla slujitor ori monah care să dea știre anume pe unde și cum are să vie alaiul lui Vodă.

Atunci de ce-s buni slujitorii și monahii, dacă nu cunosc batâr atâta lucru? Slujitorii să caute în catastifuri și monahii să cetească în cărțile lor și să spuie.

Respect pe Degeaba, slujitorii au catastifuri mai puțin bune și monahii cărți mai puțin iscusite decât în vremea veche!

S-aude chiar că Măria Sa nici nu mai vine. Sună clopotul în zadar, ca să stârnească omenirea; iar Măria Sa are alte treburi.

Așa-i în ziua de azi lumea. Boierii se învrednicesc să vadă pe Măria Sa în fiecare zi: pe când sărmanii nu-l pot vedea niciodată. Minunat ar fi să nu mai fie în țara asta boieri, și să fie praznice pe la mănăstiri măcar în fiecare zi câte unul. Și batâr o dată pe an, la un asemenea praznic, să se arate Măria Sa, cu toată pohfala!

Se vorbește prin sate despre Măria Sa că-i om nu prea mare de stat, însă groaznic când își încruntă sprânceana. Iar când vine la o sfântă mănăstire, n-are de ce se uita groaznic. Când vine la o sfântă mănăstire (dacă vine într-adevăr și nu scornesc acești monahi vorbe deșarte); când vine la o sfântă mănăstire, Măria Sa trebuie să se uite blajin în jurul său. Vede ici un prunc; vede ici o fată; vede dincolo o nevastă. Al cui e pruncul acesta? a cui e nevasta asta?

Ca un stăpân al țării ce se află, Măria Sa trebuie să cunoască al cui e pruncul și a cui e nevasta. Îndată vin boierii lângă Măria Sa și-i spun la ureche. Astfel Măria Sa vede și cunoaște unele și altele; mai ales că Măria Sa, fiind vădov de atâția ani, de când a murit Doamna sa Evdochia, trebuie să-și desfăteze ochii și să se mai îmblânzească din strășnicia în care se ține.

Să zicem că Măria Sa nu se uită la dreapta și la stânga și, cufundat fiind în gânduri, nu-și vede decât socotelile lui domnești. Atunci sunt ostași și curteni care se uită la lume.

Bune sunt hramurile când pe lângă praznice au și asemenea alaiuri.

Miercuri la amiază, s-a văzut intrând în mănăstire, călare pe un harnasaraș pag, un fecioraș de boier. Abia îi înfiera mustața. Purta contăș de postav albastru de Flandra, ciubote de marochin roș și jungher la cingătoare. Avea cușma plecată pe o sprânceană și zâmbea primăverii. Venea dinspre Cetate.

S-a aflat că acel fecioraș ar fi mezinul lui Manole Păr-Negru de la Timiș. L-a trimes comisul întru întâmpinarea Domniei.

Deci Măria Sa vine negreșit.

Cine spunea că nu vine?

De altminteri, dac-ar fi să nu vie, n-ar bate clopotul întruna, de-ți bubuie în ureche.

S-a aflat de la cuvioșii monahi că acel fecioraș are numele Ionuț, dar e mai cunoscut după poreclă. Comisului celui bătrân Manole Păr-Negru îi zice lumea și Jder. Deci băiatului îi spune Jder cel mititel. Muierile au băgat îndată de samă că-i stângaci, și au scos din asta semne și vestiri pentru treburile lui de dragoste. Îl arată și chipul să fie un pui vrednic de părintele său, care l-a făcut așa de târziu. L-a făcut nu se știe când și cum, nu în casa lui, ci, după feleșagul cucului, în cuib străin. După ce s-a ridicat la vârsta asta, l-a adus între ceilalți feciori ai lui legiuți. Jder bătrânul zice că-i un fin din Țara-de-Jos, dar jupâneasa Ilisafra Jderoiaia știe adevărul și zâmbește numai dintr-o lature a gurii. Altfel, Jderul cel mititel, plăcând tuturor, îi place și ei.

Jder cel mititel a venit la fratele lui mai mare cu numele Nicodim, monah în Sfânta Mănăstire Neamțu. Părintele Nicodim, bădița lui, i-a dat mâna să i-o sărute, l-a îmbrățișat cu dragoste, știindu-l și el cine este, și acum ies amândoi la adunarea soborului mănăstirii.

Deci alaiul Măriei Sale nu va să întârzie prea mult.

În adunarea de lângă fântână, unde era norodul mai des, s-a ridicat cât era de nalt moș Nechifor Căliman, starostele vânătorilor de sub Cetate, și a întrebat alene dacă vrea să cunoască cineva dintre toți cei de față pentru care pricină vine Măria Sa Ștefan-Vodă la Sfânta Mănăstire Neamțu.

Oamenii s-au bulucit așa de tare în jurul lui, încât abia își puteau trage sufletul. Nechifor Căliman, starostele, era cunoscut om al lui Vodă. Fusese cunoscut slujitor și al răposatului Bogdan-Vodă. Era un moșneag uscat și dârz, cu mădulele răsucite din frânghii și noduri. Avea semn domnesc la căciulă și în mâna dreaptă toiag cu toporaște. Când grăia, își cărneia oarecum nasul și ochii într-o parte. Obrazu-i spânatic, păscut ca de găște, era încrețit și boțit cruciș și curmeziș. Avea ani peste șaptezeci, cu toate acestea părul îi era încă negru. Numai sprânceana stângă îi era cărunțită. Acolo avusese, într-o întâmplare veche, lovitură de fier.

– Dacă voiți Domniile Voastre să cunoașteți de ce vine Vodă la hramul sfintei mănăstiri Neamțu, atuncea întoarceți urechile către mine și ascultați ce vă spun eu, grăi moș Căliman. Ptiu, drace! Dacă nu doriți să aflați, nu vă spun.